

טקסט עיוני - כתיבה

יעדי ההערכה העיקריים

לבדוק יכולת:

- לפתח נושא נתון על-ידי סיעור מוחין.
- לארגן רעיונות לכתיבה עיונית רציפה (טיוטה).
- לשכתב טיוטה לטקסט עיוני מאורגן ומעוצב.
- להפיק כותרת משנה לטקסט עיוני.
- לכתוב טקסט השוואה.
- לבחור מידע רלוונטי מטקסט חיצוני ולמזגו בטקסט שכותבים.
- לבקר את תהליך השכתוב.
- לאבחן מבנה של טקסט (אבחון רכיבי המבנה שלו).

מילות מפתח:

- כתיבה בתהליך
- סיעור מוחין
- טיוט ושכתוב
- כותרת משנה
- טקסט השוואה
- רכיבי מבנה
- רפלקציה

תיאור כללי

במשימה זאת מבצעים מהלך כתיבה שלם של טקסט עיוני - החל משלב העלאת הרעיונות ועד לשלב הסופי של כתיבת הטקסט, כולל התייחסות לתהליך הכתיבה ולשינויים החלים בו (רפלקציה על תהליך הכתיבה). המטרה היא לבדוק את יכולתם של התלמידים להפיק טקסט עיוני קצר (עמוד עד עמוד וחצי). הבדיקה נעשית באמצעות כתיבת טקסט עצמאי, שיכול להסתייע במקורות חיצוניים, שהתלמידים מביאים עמם בזמן הכתיבה (גם ניסיון אישי נחשב), או באמצעות מיזוג מידע מתוך טקסטים קצרים, המוצגים במשימה ככלי עזר לתלמידים.

ידע נדרש:

- המושגים: טקסט עיוני, טקסט מידע, טקסט שכנוע, כותרת משנה, היבטים (לאותו הנושא), טיוטה, חלוקה לפסקות, פיסוק; רכיבי מבנה שונים: טענה ונימוק, התפתחות, השוואה וניגוד, תופעה והשלכות.
- התנסות ברמה כלשהי בכתיבה תהליכית, הכוללת: סיעור מוחין, כתיבת טיוטה, שכתוב ורפלקציה.

מבנה המשימה

פעילויות	מקום	זמן	ציוד
<p>הבעה: כתיבה לא מאורגנת של רעיונות ראשוניים ושל אסוציאציות; כתיבת טיוטה; כתיבת טקסט עיוני; יצירת כותרת משנה</p> <p>לשון: מאפיינים לשוניים של טקסט עיוני</p>	כיתה	90 דקות	- דפים לכתיבה - מכלב
<p>רפלקציה: בקרת תהליך הכתיבה - איתור והסבר של שינויים מן הטיוטה עד לגרסה הסופית</p>			

הסבר כללי

כתיבה של טקסט עיוני היא משימה שכיחה מאוד בבית-הספר, ומכאן חשיבות הטיפול בה. יום יום התלמידים מתבקשים, הן בשיעורי הבית שלהם והן במבחנים, לאתר מידע, לארגן אותו, לחשוב עליו ולכתוב עליו במקצועות שונים (בתנ"ך, בספרות, בהיסטוריה, בגיאוגרפיה, בלשון ואפילו במתמטיקה).

בכתיבה של טקסט עיוני קצר מן הסוג הנדרש כאן, תשומת הלב צריכה להתמקד בארבעה תחומים:

- א. **תוכן** - כמות המידע, שהתלמידים מארגנים בטקסט, כלומר - כמה רעיונות חדשים או שונים הובאו בטקסט (חדשים - לא במובן של חידוש עצמאי!).
- ב. **מבנה** - איכות הארגון של המידע או של הרעיונות בטקסט, כלומר - עד כמה הרעיונות קשורים זה בזה בצורה ברורה, ועד כמה כל רעיון מורחב לכלל דיון.
- ג. **מבע ותקינות** - רמת הלשון של הטקסט - אוצר המילים, סוגיהן, ארגון תחבירי, אחידות משלבית, פיסוק הולם, וכן מיעוט שגיאות כתיב ושגיאות-התאם בלשון.
- ד. **יכולת רפלקטיבית** - יכולת לאתר ולהביע (בהכללה ובפירוט) שינויים, שנעשו בטקסט בתהליך הכתיבה.

המלצות לפני ביצוע המשימה:

1. לפני ביצוע המשימה אנו ממליצים על דיון מקדים בכיתה בנושא: **הטלפון הנייד והשפעתו על חיינו**. דיון כזה ינטרל הבדלים בידע בין תלמידים ויספק רעיונות לכתיבה. ניתן, כמובן, לבצע את המשימה גם ללא דיון כיתתי מקדים. המורים יחליטו על כך על סמך היכרותם עם התלמידים ועם יכולותיהם.
2. לפני ביצוע המשימה המורים יכולים לתת לתלמידים טקסטים לקריאה בנושא, אם, לדעתם, הדבר יתרום לאיכות הביצוע. מידע בנושא הטלפון הנייד ניתן למצוא באינטרנט בכתובות הבאות:
 - ארגון הבריאות העולמי:
<http://www.who.int/emf>
 - מאמר מקיף - ביה"ס לרפואה של אוניברסיטת ויסקונסין, ארה"ב:
<http://www.mcw.edu/gcrc/cop/cell-phone-health-FAQ/toc.html>
 - מאמר מקיף בכתב-העת New Scientist:
<http://marijuana.newsacientist.com/nsplus/insigh/phones/getyourhead.html>
3. על התלמידים לדעת שהקטעים המצורפים בסוף המשימה, נועדו רק לסיוע תוכני-רעיוני, ושיש לעשות בהם שימוש מושכל. אין להעתיק באופן סתמי משפטים וקטעים מתוכם אלא לשלבם לאחר שעברו את הפריזמה של הכותב/ת, ולאחר שהותאמו לטקסט שהם משולבים בו.

חלק א: כותבים

1. חשבו על הנושא... פתבו רעיונות, אסוציאציות... הקשורים לנושא...

01

מטרות

לבדוק יכולת לפתח נושא נתון ויכולת להעלות רעיונות ואסוציאציות לנושא זה.

הערה

בסיעור המוחין חשוב לאתר פריטים, שיש להם פוטנציאל לפיתוח של ראש פרק.

מחווין (כולל הסברים ודוגמות)

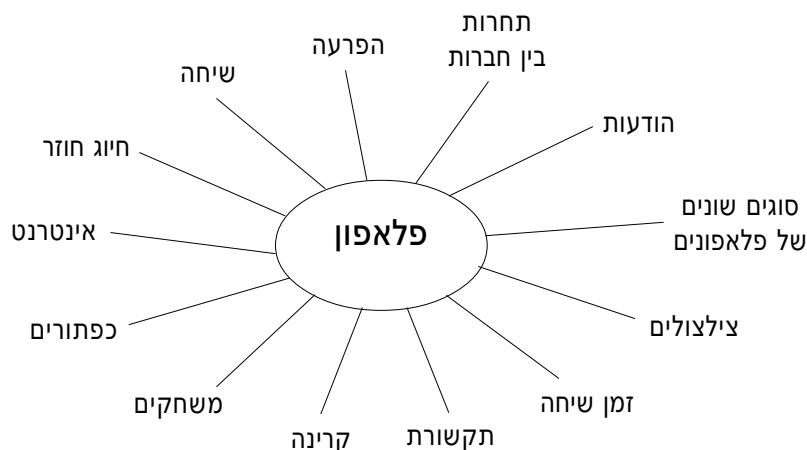
רמה 4 8-10 רעיונות טובים ומגוונים, בעלי פוטנציאל להפוך לראשי פרקים ובעלי פוטנציאל ליצירת טקסט קוהרנטי. אמנם הרעיונות אינם צריכים להיות מנוסחים בצורה מובנית, אך עליהם להיות מגוונים וכוללים נושאים מסוגים שונים. (רעיונות דומים נספרים כרעיון אחד).

■ "סיעור מוחין" - הטלפון הנייד והשפעתו על חיינו

- הטלפון הסוללרי מזיק לבריאות בגלל הקרינה.
- הטלפון שימושי לאנשים שלא נמצאים הרבה בבית (כך ניתן להשיג אותם)
- בשיעורי בית הספר ההנהלה דורשת מהתלמידים לכבות את הפלאפונים.
- הטלפון הסוללרי מעסיק אותי בחיים. אפשר לשוחח, להתכתב ואף לשחק בו.
- את הטלפון הסוללרי קנו לי ליומולדת.
- נחזק לאנשי עסקים
- אני זוכרת מקרה שקראתי בעיתון, שבו הטרידו נערה דרך הפלאפון.
- עולה הרבה כסף
- מטריד ציבורי

הערה: התשובה טובה, כיוון שהיא מייצגת אלמנטים גם חיוביים וגם שליליים. הנושאים מגוונים, והפירוט בסעיף הרביעי ("...אפשר לשוחח, להתכתב ואף לשחק...") נספר בקביעת כמות הרעיונות לכתיבה.

■ "סיעור מוחין" - הטלפון הנייד והשפעתו על חיינו

רמה 3 4-7 רעיונות מגוונים בעלי פוטנציאל לכתיבה עיונית, או כמות גדולה יותר של רעיונות אך הם מייצגים או אלמנטים חיוביים בלבד או אלמנטים שלילים בלבד.

רמה 2 2-3 רעיונות מגוונים בחלקם או שהם לוקאליים (מקומיים) - עוסקים ביתרונות (מה **אני** מרוויח מזה שיש **לי** פלאפון).

■ **"סיעור מוחין" - הטלפון הנייד והשפעתו על חיינו**

הטלפון הסלולארי משפיע על חיינו באופן דרסטי כמעט לכולם יש כיום טלפונים סלולאריים זה מלווה אותנו במקומות כמו מחוץ לעיר זה עוזר לנו להיות בקשר עם אנשים או פשוט סתם לדבר בזמן שלא נמצאים בבית, לשלוח למישהו עם פלאפון גם הודעות, מפלאפון לפלאפון.

רמה 1 רעיון אחד בעל פוטנציאל לכתיבה או 2 רעיונות בלבד - גיוון דל, או לא קיים גיוון.

■ **"סיעור מוחין" - הטלפון הנייד והשפעתו על חיינו**

- מקרי חרום

- עיסוק (לשחק)

הערה: שני הרעיונות עוסקים בתועלת שבטלפון הנייד. אין גיוון.

2. כתבו טיוטה... תוכלו להיעזר בקטעי המידע... אין להעתיק מתוכם...

מטרות

לקדם את תהליך הכתיבה לקראת יצירת טקסט סופי, וליצור בסיס לרפלקציה על תהליך הכתיבה (סעיף 1 בחלק ב).

הערות

א. בסעיף זה אין הגדרה של רמות. מטרתו לקדם את תהליך הכתיבה לקראת יצירת טקסט סופי. הטיוטה שכותבים כאן, תשמש בסיס לסעיף 1 בחלק ב. בלעדיה לא ניתן לבצע אותו. ב. כאמור, על התלמידים לדעת שהקטעים המצורפים בסוף המשימה, נועדו רק לסיוע תוכני-רעיוני, ושיש לעשות בהם שימוש מושכל. אין להעתיק באופן סתמי משפטים וקטעים מתוכם אלא לשלבם לאחר שעברו את הפריזמה של הכותב/ת, ולאחר שהותאמו לטקסט שהם משולבים בו.

3. כתבו את הטקסט הסופי... הקפידו על ארגון... על כתיב ועל פיסוק...

מטרות

לבדוק את היכולות הבאות: הרחבה וצמצום של רעיונות גולמיים; ארגון, שיבוץ ומיזוג של מידע נתון בדרך מושכלת (אם נעזרים במקורות חיצוניים); שכתוב טיוטה לצורך ייצור של טקסט עיוני שלם; הערכה ובקרה של תהליך הכתיבה (יכולת אנאליטית, רפלקטיבית).

הערה

בדוגמות שהובאו כאן לכל רמה, יש גם כותרות-משנה, אך משימה זאת מוטלת רק בסעיף הבא. כאן נקבעה הרמה של גוף הטקסט בלבד, ובסעיף הבא נתייחס לכותרות אלה.

מחווין (כולל הסברים ודוגמות)

רמה 1	רמה 2	רמה 3	רמה 4	הקריטריונים
<p>רמה 1</p> <p>כמות דלה של רעיונות או שהם אינם מתאימים לנושא;</p> <p>המסר מבלבל ואינו עובר; אין שפרוט;</p> <p>אין אמירה אישית משמעותית;</p> <p>העדר שימוש או שימוש יתר בטקסטים ממקורות חיצוניים.</p>	<p>רמה 2</p> <p>כמות בינונית של רעיונות רלוונטיים לנושא;</p> <p>המסר עובר בצורה מעורפלת; שפרוט מועט רק בחלק מן הטקסט;</p> <p>אמירה אישית עמומה/ מעורפלת;</p> <p>שילוב דל או לקוי של טקסטים ממקורות חיצוניים.</p>	<p>רמה 3</p> <p>כמות יפה של רעיונות רלוונטיים לנושא;</p> <p>המסר עובר בצורה ברורה; שפרוט (פירוט ופיתוח רעיוני) רק בחלק מן הטקסט;</p> <p>אמירה אישית המשקפת במשהו את הדעה של הכותב/ת (כולל סיפורים אישיים);</p> <p>ליקוי כלשהו בשילוב של טקסטים ממקורות חיצוניים (אם בוחרים להשתמש בכאלה).</p>	<p>רמה 4</p> <p>בולטות בכמות הרעיונות המורחבים וברלוונטיות שלהם לנושא (לא פחות מ-3 רעיונות);</p> <p>המסר עובר בצורה ברורה;</p> <p>בולטות של פירוט ושל פיתוח רעיוני (שפרוט) בטקסט השלם ובחלקיו;</p> <p>אמירה אישית המשקפת את הדעה של הכותב/ת (כולל סיפורים אישיים);</p> <p>בולטות בשילוב מושכל של טקסטים ממקורות חיצוניים (אם בוחרים להשתמש בכאלה).</p>	<p>תוכן</p>
<p>אין מבנה לוגי-רטורי;</p> <p>מיעוט רכיבי מבנה או שרכיבים אינם ניכרים;</p> <p>ליקויים חמורים בפתיחה ובסיום או שאין פתיחה/סיום; פגמים חמורים בלכידות / העדר לכידות.</p>	<p>ליקויים במבנה לוגי-רטורי;</p> <p>מיעוט רכיבי מבנה / סדר רכיבי המבנה אינו לוגי;</p> <p>ליקויים בפתיחה או בסיום; פגמים בלכידות הטקסט.</p>	<p>כתיבה במבנה לוגי-רטורי ברור;</p> <p>לא כל רכיבי המבנה מצויים / סדר הופעת הרכיבים לא תמיד לוגי;</p> <p>יש פתיחה וסיום; הרצף וההתאמה יוצרים לכידות.</p>	<p>בולטות / שימוש מושכל במבנה לוגי-רטורי;</p> <p>רכיבי מבנה: פתיח, גוף המכיל לפחות 3 רעיונות, סגיר; בולטות של פתיחה ושל סיום; לכידות טובה.</p>	<p>מבנה</p>
<p>אין התאמה במבע לסוגה ולמטרות הכתיבה;</p> <p>המשלב הלשוני אינו מתאים/הולם; עירוב משלבי גדול; אין שימוש באמצעים רטוריים או שהשימוש בהם בלתי הולם.</p>	<p>התאמה כלשהי במבע לסוגה ולמטרות הכתיבה;</p> <p>משלב לשוני בינוני/ נמוך; עירוב משלבי גדול; שימוש מועט באמצעים רטוריים.</p>	<p>התאמה כמעט מלאה במבע לסוגה ולמטרות הכתיבה;</p> <p>משלב לשוני בינוני; אחידות משלבית בחלק מהטקסט; שימוש נכון ומגוון בקשרים ובאמצעים רטוריים, המתאימים לסוגה.</p>	<p>התאמה מלאה במבע לסוגה ולמטרות הכתיבה (כתיבה עיונית); בחלקים סיפוריים - שימוש בפעלים, ובחלקים הלא-סיפוריים - משפטים חסרי פועל, שמות מופשטים, שמות פעולה, צורות סבילות);</p> <p>משלב לשוני בינוני/גבוה; אחידות משלבית ברוב הטקסט;</p> <p>שימוש נכון ומגוון בקשרים ובאמצעים רטוריים, המתאימים לסוגה.</p>	<p>מבע</p>

02

03

04

רמה 1	רמה 2	רמה 3	רמה 4	הקריטריונים
<p>לשון חדגונית, ללא ספציפיות לקסיקאלית; עימוד: אין חלוקה לפסקות; אין שליטה בצירופי לשון ובצורות דקדוקיות; אין שליטה במוסכמות הכתיבה.</p>	<p>לשון חדגונית, ספציפיות לקסיקאלית חלקית; עימוד: שגיאות בחלוקה לפסקות; שליטה מוגבלת בצירופי לשון ובצורות דקדוקיות; שליטה חלקית / מועטה במוסכמות הכתיבה: שגיאות בתחביר, בפיסוק ובכתיב.</p>	<p>עושר לשוני, ספציפיות לקסיקאלית; עימוד טוב, חלוקה לפסקות, בדרך כלל, נכונה; שליטה טובה בצירופי לשון ובצורות דקדוקיות; שליטה כמעט טובה במוסכמות הכתיבה: שגיאות מועטות מאוד בתחביר, בפיסוק ובכתיב.</p>	<p>עושר לשוני, ספציפיות לקסיקאלית; עימוד טוב, חלוקה נכונה לפסקות; שליטה טובה בצירופי לשון ובצורות דקדוקיות; שליטה טובה במוסכמות הכתיבה: תחביר, פיסוק וכתיב.</p>	<p>תקינות</p>

רמה 4 ■ שם הטקסט: הטלפון הנייד - אחד מן הדברים החשובים ביותר בחיינו

הטלפונים הסלולריים הם דבר חדש, נפוץ ומיוחד. כיום, כמעט ולא ניתן למצוא אדם הולך ברחוב ואין איתו טלפון סלולרי. הטלפון הסלולרי מפריע ומציק, אבל, הטלפון הסלולרי הוא גם מכשיר מאוד חשוב, שיכול אפילו להציל חיים. הטלפון הסלולרי הוא דבר כל-כך נפוץ, שלא נוכל לתאר את חיינו בלעדיו.

הטלפון הסלולרי הוא מכשיר, שאיננו יכולים לתאר את חיינו בלעדיו. ברוב המקרים הוא עוזר, כאשר אנו נוסעים ממקום למקום מסוים וחייבים לקבל שיחה דחופה, או בכלל, כדי להיות זמינים כל הזמן. היום, כמו כל אדם מדבר בכל מקום בסלולרי, וכבר אי אפשר לחשוב על חיינו בלעדיו, כיום, הוא מכשיר קטן וגם נהיה יותר נוזח לתפעול. למכשיר גם לאט לאט מתווספות תכונות רבות ושירותים שונים. כיום, מי שלא מדבר בסלולרי, יכול לשחק בו משחקים, לגלוש באינטרנט, לקבל מידע בנושאים שונים, לשלוח ולקבל הודעות מחברים ועוד...

האנטנות הסלולריות הן כיום, כבר חלק מהנוף, כולם מכירים את המגדלים הכתומים ובראשם אנטנות. למרות שכבר היום האנטנות נמצאות לא רק על מגדלים, אלא על כל מקום. האנטנות האלו הורסות את הנוף וגם פולטות קרינה. הטלפון הסלולרי פולט קרינה, וגם האנטנות שלו. השאלה היא האם הקרינה הזו מזיקה? כדי להוכיח שהקרינה הזו מזיקה או לא מזיקה מתבצעים ניסויים רבים. ניסויים אלו עורכים זמן רב (10-30 שנים) ולכן יקח זמן רב עד שיתקבלו תוצאות.

הטלפון הסלולרי גם מציק ומפריע. הרבה פעמים אנשים מתעצבנים ונמאס להם לשמוע את צלצול הסלולרי. הצלצול מפריע בישיבות, בהליכה ברחוב, בתחבורה ציבורית ובעוד מקומות רבים.

הטלפונים הסלולריים ממלאים חלק רחב בחיינו, וכבר איננו יכולים לחיות בלעדיהם, לטלפונים הסלולריים יש יתרונות רבים, אבל גם חסרונות. לא ניתן לדעת מה יקרה בעתיד, אבל אני חושב שטלפונים סלולריים ישארו בעולם עוד שנים רבות.

הערה: זהו טקסט טוב ופשוט לגיל - כיתה ח.

רמה 3 ■ שם הטקסט: אין חיים בלי פלאפון?

בכל מקום פוגשים אנשים עם פלאפונים:

ברחוב - מדברים.

בביה"ס - מתכתבים.

בבית - משחקים.

זה מצחיק כי גם רואים ילדים קטנים, מדברים בפלאפונים, ואי אפשר להבין למה הם צריכים אותם.

כשרואים הרבה אנשים ברחוב, ולאחד מהם

מצלצל פלאפון, כולם בודקים בתיקים.

אז איך זה משפיע על חיינו? ובכלל למה אנו צריכים אותם?

יש כאלה שקונים פלאפונים רק בשביל המשחקים,

אז מה קרה? לכו תיקנו טטריס!!!

יש כאלה שרוצים פלאפון רק כדי להתכתב,

אתם יודעים שעכשיו כשהמציאו גם דפים ועטים,

אפשר להתכתב בלי בעיה???

יש כאלה שרוצים רק בשביל להתלהב, אז למה שתבזבו

כל כך הרבה כסף, כשיש לכם כל-כך הרבה ממה להתלהב?

שורה תחתונה:

אפשר לחיות גם בלי פלאפון!

נ.ב.

בגלל זה הוא ניקרא פלא-פון

הערות: אמנם הטקסט יצירתי וקוהרנטי, חשיבה לוגית ניכרת בו, ויש בו קול אישי נהדר, אך הוא מתאים לרמה 3, כיוון שיש בו עירוב משלבי ("יש כאלה שרוצים רק בשביל להתלהב..." - המילה להתלהב כאן היא במשמעות להשוויץ - שימוש ילדתי ולא מדויק). כמו כן "נורקו" כאן אמירות ללא הרחבה, ודבר זה פוגם באיכות התשובה.

רמה 2 ■ שם הטקסט: ההטבות והחסרונות של הטלפון הנייד

עזרא במיקרים דחופים - לפעמים אנשים זקוקים לעזרה דחופה מנסיבות רבות, ובאותו זמן לאנשים רבים המחזיקים בעולמינו טלפונים מסוגים אלו, וכך הם יכולים לתקשר ולהזמין אותם במקרים דחופים והטלפון הסלולרי יכול ומתאים לגישות אלו, השפעתו במקומות ללא קווי טלפון (מדבר) - יש מקומות שמדינות מסוימות מחליטות שאין צורך בקווי טלפון.

וכך שהטלפון סלולרי לא זקוק לקווי טלפון כדי לתקשר עם אנשים כי הוא פועל ללא קוים ואנשים יכולים לתקשר וליצור קשר ללא קווי טלפון.

מימדו של הסוללרי - הטלפון הסלולרי הוא במימדים קטנים. אנשים יכולים לסחוב אותו ממקום למקום ללא האמסה רבה כי לסלולרי יש מימדים קטנים והוא נוח לכל סוג חגורה.

שחלול מדינתנו הכנסות רבות ואיכות - בכך שהגיעו הטלפונים הסלולריים לחיינו הם הביאו אותם אקלות רבות... אך יש לסכנה שבמצורף לכך הם הביאו לאותם מגבלות רבות כמו: הכנסות רבות לאנשים יותר מהטלפונים הקודמים, ונזקים כמו קרינה היה שמיעה שלא בריאה לבני אדם.

ההתפתחות והמדעות הם מביעים הקלות אבל בנוסף הם מכלכלים דברים אחרים וכך שהחידושים הם לא אחי טובים ולא יטים מזיקים.

הערה: אין בטקסט פתיח, אין סגיר, ואין קישוריות וקוהרנטיות.

רמה 1 ■ שם הטקסט: הטלפון - קווי וטלפון נייד

ממציא הטלפון הוא אלכסנדר גרהאם בל.

כעבור הרבה שנות מחקר בשנת 1876 אלכסנדר דיבר עם שותפו בפעם הראשונה ע"י קו טלפון קצר.

השפעת הטלפון הכניסה אותנו לעולם מודרני ועידן חדש.

כעבור זמן עם כניסת הפלאפונים החלו שוב חידושים בעולם הטכנולוגי ועל שינויים בעולם החברתי והתרבותי.

השפעת הפלאפונים על הנהגים הייתה כזו שהפלאפונים הפריעו לנהגים להתרכז ובכך גרמו להם לקבל יותר קנסות ובעקבות זה "הומצאה" האוזניה שבעזרתה אפשר היה לדבר בלי לקרב את מכשיר הפלאפון לגופנו ובכך ירדו מספרי הקנסות.

הערה: הטקסט הועתק ברובו מחומר העזר.

4. ... הציעו כותרת-משנה לטקסט שכתבתם - שתמקד אותו.

06

מטרות

לבדוק יכולת למצות את נושא הטקסט באורך כותרת מתאים, וכן יכולת להכליל, להתאים ולנסח כותרת בהתאמה לטקסט.

הערות

א. מקוריות מעלה את רמת הביצוע, אם היא קיימת, אך אם אינה קיימת - אין להוריד את הרמה.

ב. רמת הכותרת קשורה באיכות הלשון שמשמשים בה: משלב לשוני גבוה, סמיכות כפולה (השפעתו של הטלפון...), שם פעולה ותקינות תחבירית.

רמה 4 התאמה מלאה של הכותרת לתוכן הטקסט; מיקוד של כותרת-המשנה בהשוואה לכותרת הראשית; לשון המכילה סמיכות כפולה, שם פעולה או לשון שנונה בשילוב עם לשון תקינה/גבוהה.

- הטלפון הנייד והשפעותיו על הסביבה
- חיינו עם הטלפון הנייד וחיינו בלעדיו
- אין חיים בלי טלפון נייד?

הערה: יש כאן נימה אירונית. (ראו דוגמה לרמה 3, עמ' 7.)

- התפתחותו של הטלפון הנייד

רמה 3 התאמה של הכותרת לתוכן הטקסט; מיקוד בכותרת-המשנה בהשוואה לכותרת הראשית; לשון תקינה.

- טלפון נייד בכל העולם

רמה 2 התאמה חלקית בלבד של הכותרת לתוכן הטקסט; אין מיקוד בכותרת-המשנה בהשוואה לכותרת הראשית; "חריקה" סגנונית כלשהי.

- ההטבות והחסרונות של הטלפון הנייד

הערה: במקום להתחיל את כותרת-המשנה במילה **היתרונות**, שיש בה ניגוד למילה **החסרונות** שבהמשך, יש כאן שימוש במילה **ההטבות**, שאינה מתאימה

(ההפך **מהטבה** הוא **הרעה**). (ראו דוגמה לרמה 2, עמ' 7.)

- בעד ונגד לפלאפון
 - **הערה:** ניסוח גרוע ברמה נמוכה.
 - נזקי הסלולארי
 - **הערה:** יש כאן קיצור "דיבורי" של הצירוף המלא "נזקי הטלפון הסלולארי". בשפה הכתובה אנו מפרטים ומציינים הכול בצורה מפורשת. זהו קיצור שאופייני ללשון הדיבור, ולכן רמת התשובה יורדת.
- רמה 1** אין התאמה של הכותרת לתוכן הטקסט.

חלק ב: חושבים על הכתיבה

1. ... השוו את הטקסט הסופי שכתבתם, לטיוטה שלכם. ...

07

מטרות

לבדוק את היכולות הבאות: לתפוס את הטיוטה ואת הטקסט הסופי כיחידות נפרדות; להשוות טקסטים - למצוא את השווה ואת השונה בשני הטקסטים; לדעת במה מבנה מסוים או פריט מסוים הולמים/תקינים יותר; בקרה עצמית (לשונית, תוכנית) על תהליך הכתיבה; לכתוב טקסט השוואה; להכליל ולהמשיג מאפיינים לשוניים הקשורים לשכתוב של טקסט.

הערה

כיתה חלשה תתקשה בביצוע של סעיף זה.

מחונן (ללא דוגמות)

- רמה 4** טקסט השוואה, המתייחס ל-5 שינויים, שנערכו מטקסט הטיוטה לטקסט הסופי, ומכיל 5 דוגמות מתאימות, בניסוח בהיר ובלשון תקינה. תשובה אפשרית תתייחס להיבטים הקשורים לתוכן, למבנה (לוגי וגרפי), למבע (התאמה לסוגה, האחדה משלבית) ולתקינות לשונית: תחביר, פיסוק, כתיב.
- רמה 3** טקסט השוואה, המתייחס ל-5 שינויים ומכיל 5 דוגמות מתאימות, בניסוח לקוי; טקסט השוואה בהיר ותקין, המתייחס ל-3-4 שינויים ומכיל דוגמות מתאימות.
- רמה 2** טקסט השוואה, המתייחס ל-2 שינויים ומכיל דוגמות מתאימות, בניסוח בהיר; טקסט, המתייחס ל-3-4 שינויים, בניסוח מעורפל/לקוי.
- רמה 1** טקסט השוואה, המתייחס לשינוי אחד עם או בלי דוגמה, בניסוח בהיר; טקסט, המתייחס ל-2 שינויים, בניסוח מעורפל/לקוי.

2. ...בדקו את הטקסט הסופי שלכם... פרטו את כל רכיבי המבנה שלו.

מטרות

לבדוק ידע טקסטואלי תלוי-סוגה, יכולת לאבחן רכיבי מבנה של טקסט (המבנה הלוגי) ויכולת להכליל את דרך הארגון של הרעיונות (מבנה) של טקסט.

הערות

בסעיף זה התלמידים צריכים לדעת איך טקסט מידע בנוי - אילו רכיבי מבנה יש בו. היכולת לנתח טקסט שיצרתי, ולהתבונן בו בעיניים חדשות, עיניים ביקורתיות, היכולת לנתק את התוכן שכתבתי, ולחפש בו משהו כללי יותר, סיסטמתי, ולראות אם ביצעתי/הגשמת מבנה כללי של המקרה הפרטי שלי - כל אלה הם תוצאה של יכולת מטא-לשונית. כתיבה של מטא-טקסט דורשת מיומנות של הרחקה ושל הכללה.

מחונן (כולל הסברים ודוגמות)

רמה 4 תיאור מדויק של מבנה הטקסט.

תשובות אפשריות:

א. הטקסט שלי מאורגן בדרך של השוואה. ההשוואה היא בין היתרונות והחסרונות של הטלפון הנייד מבחינות שונות: בריאות, בטיחות בדרכים, עסקים ומסחר.
ב. ארגנתי את הטקסט בדרך של התפתחות: בפתחה יש התייחסות לחיי האנשים לפני המצאת הטלפון, בהמשך - התייחסות להמצאת הטלפון הקווי, ובסיום יש עיסוק בטלפון הנייד ובהשפעתו על חיינו.

רמה 3 תיאור לא מדויק של רכיבי המבנה של הטקסט.

רמה 2 תיאור קלוש של רכיבי המבנה של הטקסט.

רמה 1 אין תיאור של רכיבי המבנה של הטקסט.

טקסט עיוני - כתיבה - ריכוז המחוונים למשימה

רמה 1	רמה 2	רמה 3	רמה 4	עמוד	סימול מחשב
רעיון אחד בעל פוטנציאל לכתיבה או 2 רעיונות, או גיוון דל, או לא קיים גיוון.	2-3 רעיונות מגוונים בחלקם או שהם לוקאליים (מקומיים) - עוסקים רק ביתרונות.	4-7 רעיונות מגוונים בעלי פוטנציאל לכתיבה עיונית, או כמות גדולה יותר של רעיונות אך הם מייצגים או אלמנטים חיוביים בלבד או אלמנטים שליליים בלבד.	8-10 רעיונות טובים ומגוונים, בעלי פוטנציאל להפוך לראשי פרקים ובעלי פוטנציאל ליצירת טקסט קוהרנטי.	3	01
תוכן: כמות דלה של רעיונות או שאינם רלוונטיים לנושא;	תוכן: כמות בינונית של רעיונות רלוונטיים לנושא;	תוכן: כמות יפה של רעיונות רלוונטיים לנושא;	תוכן: בולטות בכמות הרעיונות המורחבים וברלוונטיות שלהם לנושא (לא פחות מ-3 רעיונות); המסר עובר בצורה ברורה; בולטות של פירוט ושל פיתוח רעיוני (שפרוט) בטקסט השלם ובחלקיו;	5	02
המסר מבלבל ואינו עובר; אין שפרוט;	המסר עובר בצורה מעורפלת; שפרוט מועט רק בחלק מן הטקסט;	המסר עובר בצורה ברורה; שפרוט (פירוט ופיתוח רעיוני) רק בחלק מן הטקסט;	אמירה אישית המשקפת את הדעה של הכותב/ת (כולל סיפורים אישיים); בולטות בשילוב מושכל של טקסטים ממקורות חיצוניים (אם בוחרים להשתמש בכאלה).		
אין אמירה אישית משמעותית;	אמירה אישית עמומה / מעורפלת;	אמירה אישית המשקפת במשהו את הדעה של הכותב/ת (כולל סיפורים אישיים); ליקוי כלשהו בשילוב של טקסטים ממקורות חיצוניים (אם בוחרים להשתמש בכאלה).	אמירה אישית המשקפת את הדעה של הכותב/ת (כולל סיפורים אישיים); בולטות בשילוב מושכל של טקסטים ממקורות חיצוניים (אם בוחרים להשתמש בכאלה).		
העדר שימוש או שימוש יתר בטקסטים ממקורות חיצוניים.	שילוב דל או לקוי של טקסטים ממקורות חיצוניים.	ליקוי כלשהו בשילוב של טקסטים ממקורות חיצוניים (אם בוחרים להשתמש בכאלה).	בולטות/שימוש מושכל במבנה לוגי-רטורי; רכיבי מבנה: פתיח, גוף סגור; בולטות של פתיחה ושל סיום; לכידות טובה.	5	03
מבנה: אין מבנה לוגי-רטורי; מיעוט רכיבי מבנה או שרכיבים אינם ניכרים; ליקויים חמורים בפתיחה ובסיום או שאין פתיחה/סיום; פגמים חמורים בלכידות/העדר לכידות.	מבנה: ליקויים במבנה לוגי-רטורי; מיעוט רכיבי מבנה/סדר רכיבי המבנה אינו לוגי; ליקויים בפתיחה או בסיום; פגמים בלכידות הטקט.	מבנה: כתיבה במבנה לוגי-רטורי ברור; לא כל רכיבי המבנה מצויים/סדר הופעת הרכיבים לא תמיד לוגי; יש פתיחה וסיום; רצף והתאמה היוצרים לכידות.	מבנה: בולטות/שימוש מושכל במבנה לוגי-רטורי; רכיבי מבנה: פתיח, גוף סגור; בולטות של פתיחה ושל סיום; לכידות טובה.		
מבע: אין התאמה במבע לסוגה ולמטרות הכתיבה; המשלב הלשוני אינו מתאים/הולם; עירוב משלבי גדול; אין שימוש באמצעים רטוריים או שהשימוש בהם בלתי הולם.	מבע: התאמה כלשהי במבע לסוגה ולמטרות הכתיבה; משלב לשוני בינוני/נמוך; עירוב משלבי גדול; שימוש מועט באמצעים רטוריים.	מבע: התאמה כמעט מלאה במבע לסוגה ולמטרות הכתיבה; משלב לשוני בינוני; אחידות משלבית בחלק מהטקסט; שימוש נכון ומגוון בקשרים ובאמצעים רטוריים, המתאימים לסוגה.	מבע: התאמה מלאה במבע לסוגה ולמטרות הכתיבה; משלב לשוני בינוני/גבוה; אחידות משלבית ברוב הטקסט; שימוש נכון ומגוון בקשרים ובאמצעים רטוריים, המתאימים לסוגה.	5	04

רמה 1	רמה 2	רמה 3	רמה 4	עמוד	סימול מחשב
<p>תקינות: לשון חדגונית, ללא ספציפיות לקסיקאלית; עימוד: אין חלוקה לפסקות; אין שליטה בצירופי לשון ובצורות דקדוקיות; אין שליטה במוסכמות הכתיבה.</p>	<p>תקינות: לשון חדגונית, ספציפיות לקסיקאלית חלקית; עימוד: שגיאות בחלוקה לפסקות; שליטה מוגבלת בצירופי לשון ובצורות דקדוקיות; שליטה חלקית/מועטה במוסכמות הכתיבה; שגיאות בתחביר, בפיסוק ובכתיב.</p>	<p>תקינות: עושר לשוני, ספציפיות לקסיקאלית; עימוד טוב, חלוקה לפסקות, בדרך כלל, נכונה; שליטה טובה בצירופי לשון ובצורות דקדוקיות; שליטה כמעט טובה במוסכמות הכתיבה; שגיאות מועטות מאוד בתחביר, בפיסוק ובכתיב.</p>	<p>תקינות: עושר לשוני, ספציפיות לקסיקאלית; עימוד טוב, חלוקה נכונה לפסקות; שליטה טובה בצירופי לשון ובצורות דקדוקיות; שליטה טובה במוסכמות הכתיבה; תחביר, פיסוק וכתב.</p>	6	05
<p>אין התאמה של הכותרת לתוכן הטקסט.</p>	<p>התאמה חלקית בלבד של הכותרת לתוכן הטקסט; אין מיקוד בכותרת-המשנה בהשוואה לכותרת הראשית; "חריקה" סגנונית כלשהי.</p>	<p>התאמה של הכותרת לתוכן הטקסט; מיקוד בכותרת-המשנה בהשוואה לכותרת הראשית; לשון תקינה.</p>	<p>התאמה מלאה של הכותרת לתוכן הטקסט; מיקוד של כותרת-המשנה בהשוואה לכותרת הראשית; לשון המכילה סמיכות כפולה, שם פעולה או לשון שנונה בשילוב עם לשון תקינה/גבוהה.</p>	8	06
<p>טקסט השוואה, המתייחס לשינוי אחד עם או בלי דוגמה, בניסוח בהיר; טקסט, המתייחס ל-2 שינויים, בניסוח מעורפל/לקוי.</p>	<p>טקסט השוואה, המתייחס ל-2 שינויים ומכיל דוגמות מתאימות, בניסוח בהיר; טקסט, המתייחס ל-3-4 שינויים, בניסוח מעורפל/לקוי.</p>	<p>טקסט השוואה, המתייחס ל-5 שינויים ומכיל 5 דוגמות מתאימות, בניסוח לקוי; טקסט השוואה בהיר ותקין, המתייחס ל-3-4 שינויים ומכיל דוגמות מתאימות.</p>	<p>טקסט השוואה, המתייחס ל-5 שינויים, שנערכו מטקסט הטיוטה לטקסט הסופי, ומכיל 5 דוגמות מתאימות, בניסוח בהיר ובלשון תקינה.</p>	9	07
<p>אין תיאור של רכיבי המבנה של הטקסט.</p>	<p>תיאור קלוש של רכיבי המבנה של הטקסט.</p>	<p>תיאור לא מדויק של רכיבי המבנה של הטקסט.</p>	<p>תיאור מדויק של מבנה הטקסט.</p>	10	08